

Izhaja:

10., 20. in 30. dan vsakega meseca; ako je ta dan nedelja ali praznik, dan poprej.

Dopisi naj se izvolijo frankovati.

Rokopisi se ne vračajo.

Za inserate se plačuje po 10 kr. od garmond-vrste za vsakokrat.

MIR.

Vsakemu svoje! — Slovenci! Ne udajmo se!

Velja:

za celo leto za bolj premožne 2 goldinarja; za manj premožne rodoljube pa 1 gld. 50 kr.

Denar naj se pošilja pod napisom:

Upravištvu „Mira“ v Celovcu.

Leto XIV.

V Celovcu, 10. mal. travna 1895.

Štev. 10.

V a b i l o.

Katoliško-politično in gospodarsko društvo
za Slovence na Koroškem

napravi

javen shod

velikonočni pondeljek dné 15. mal. travna t. l.

v gostilni

„pri Schäffman-u“ v Klečah.

Začetek ob 3. uri popoldne.

Vspored:

1. Pozdrav predsednika in razgovor o razpravah v deželnem zboru.
2. Poučni govor: Liberalno gospodarstvo kmetom največja nesreča.
3. Govor o sedanji šoli.
4. Razni nasveti.

Po zborovanju bode prosta zabava.

Ustop imajo izključljivo le udje in od njih povabljeni ter upeljani gostje.

Slovenci! Udeležite se tega važnega zborovanja v prav obilnem številu!

Odbor.

Domovinska postava.

Pritožbe zoper domovinsko postavo so že stare. Kmetom občinam se godi velika krivica, kakor smo že večkrat razpravljali. Veliko mladih ljudi gre iz dežele v mesta, kjer ostanejo celo življenje, bodisi kot posli, bodisi kot obrtni ali pa tovarniški delavci. Dokler so krepki, da si morejo kaj prislužiti, ostanejo v mestu in tam povzijejo svoj zaslužek; njih domača občina, kamor so pristojni, pa nema od njih najmanjšega dobička. Kedar se pa postarajo ali pa zbolijo, da niso več za delo, noče jih rediti mesto, kjer so svoj zaslužek puščali, noče jih preskrbeti tovarnar, ki je imel korist in je morda obogatel iz njih delavne moči. Preženejo take delavce, njih žene in otroke v njih domačo,

kmetsko občino, ktera je primorana, za nje skrbeti. Zavoljo tega so bile kmetske občine zelo vesele, ko je lani vlada drž. zboru predložila postavni načrt, po katerem bi se domovinska pravica tako predelala, da bi bil navaden delavec tam pristojen ali domač, kjer je 10 let nepretrgoma delal; kdor pa v kakem kraju davke plačuje, naj bi si tam že v petih letih pridobil domovinsko pravico. Mestjani pa so se tega predloga močno vstrašili, ker je v mestih navadno dvakrat toliko tujih ljudi, kakor domačih. Tako je n. pr. v Celovcu izmed 100 ljudi komaj 28 domačih in 72 tujih; v Mariboru pa je izmed 100 ljudi komaj 14 domačih in 86 tujih. Če teh tujcev kateri zbolijo ali se postara, ni mestu treba zanj skrbeti; pošljejo ga, če treba, po odgonu, v njegovo domačo ali „pristojno“ občino. Po novem vladnem predlogu bi morali pa mestjani za vse take skrbeti, to se jim zdi pa prehudo breme. Zato so vsi prebivalci večih mest zoper to novo postavo in se je tako hudo branijo, da je malo upanja, da bi bila kedaj sprejeta in potrjena, kajti v Avstriji so zdaj še mestjani na vrhu, na nje se jemlje več ozira, ko na kmete. Mestjani sicer priznajo, da se kmetom v tej reči krivica godi, le o tem nočejo nič slišati, da bi oni morali prevzeti skrb za starčke, ampak oni pravijo, naj se to breme razdeli med občino, deželo in državo, ali pa naj se starim delavcem in poslom daje pokojnina ali penzija; v ta namen naj gospodarji in njih delavci vsako leto nekaj uplačujejo, da se bo počasi veliko denarja nabralo, ki se bo položil na obresti in iz teh obrestij ali činžev se bodo plačevale pokojnine. Ta misel bi ne bila tako slaba, pa to je treba pomisliti, da je poslov in delavcev na milijone; koliko let bi se moral denar zbirati, prej da bi bila delavska blagajnica tako močna, da bi zamogla začeti z izplačevanjem pokojnin?!

Ta zadeva je prišla v razgovor tudi v koroškem deželnem zboru. Poslanec Walter je namreč stavil predlog, da naj se domovinska pravica loči od pravice do podpore v starosti in bolezni. Če je kdo kje domač ali pristojen, pa v drugi občini živi, naj obdrži domovinsko pravico v svoji rojstni občini, toda podpore tam ne sme iskati, podpira naj ga v bolezni in starosti tista občina, kjer je dolgo časa prebival in še prebiva. Ta predlog se je izročil gospodarskemu odseku, in tukaj se je

brž pokazalo, da na Koroškem gospodujejo mestjani. V vseh važnih odsekih imajo meščanski poslanci večino in odločilno besedo, tako tudi v gospodarskem odseku, čeravno je dr. Steinwender sam pri tem razgovoru rekel, da je Koroška dežela kmetov, da med vami in manjšimi mesti in trgi ni bistvenega razločka. Gospodarski odsek tedaj je stvar zasukal na korist mestjanov ter je tudi Celovskega, torej mestnega poslanca dr. Hiblerja izvolil za poročevalca. Jedro njegovega poročila v deželnem zboru je bilo sledeče: „Domovinska postava se je naredila leta 1863. Občine so dobile dolžnost, skrbeti za svoje domače reveže. Takrat ta dolžnost še ni bila tako huda, v nekterih krajih komaj občutljiva, pa postajala je vedno hujši, ker je kmetom začelo gospodarstvo navzdol iti, kmetski posli pa so vedno bolj tiščali v mesta, kjer so našli boljšo hrano, več zaslužka in menj trpljenja. Obrtnija se je razcvetela, vstajale so nove tovarne in potrebovale vedno več delavcev. Tisočeri so v dobrih letih delali v mestih, na starost so pa prišli kmetskim občinam na žlico. Čez to krivico so se kmetje po pravici pritoževali in iskali pomoči. Vlada sama je to uvidela in je v letih 1880 in 1881 popraševala dežele, ali bi ne kazalo, domovinsko postavo tako predelati, da bi bil vsak tam domač, kjer je preživel določeno vrsto let. Pa več dežel se je izreklo zoper ta nasvet. (To so bili namreč taki deželni zbori, v katerih so bili meščanski poslanci v večini, oziroma odločilni — Op. ured.) Te dežele so bile: Koroška, Dolenja Avstrija (odločuje Dunaj), Gorenja Avstrija, Solnograjska, Tirolska, Predarelska, Kranjska (!). Za premembo domovinske postave pa so bile: Češka, Moravska, Šlezija, Galicija, Bukovina, Štajerska, Goriška in Istra. Ker so si bile torej dežele nasprotne, pustilo se je vse pri starem. Zdaj je pa vlada vendar izdelala novo postavo, toda mi (mestjani) je ne moremo potrditi. Če kdo skozi 5 let pri nas kak majhen davek plačuje, bi mu morali mi za to domovinsko pravico dati; kak dobiček pa ima mesto od njega? Recimo, da plača 4 gld. davka na leto, to vrže v 5 letih 20 gld., od teh dobi občina 20%, to je 4 gld. Kaj pa je to? (Ali to pa nič ni, kar s svojo družino zajé in zapije? Ali ne nosi ves svoj zaslužek mestnim trgovcem in gostirjem, da ti potem ložej davke plačujejo? — Op. ured.) Če

Utopljeni v Vrbskem jezeru.

(Iz spominjskih bukev Otoške fare.)

(Psalm 68. 2. in 3.) „Reši me o Bog, ker vode mi prihajajo noter do duše. Pogrezam se, ker ni trdnega pod menoj, zahajam v globočino voda in val poplaveč me požira.“

Vrbsko jezero je grob, ki je 900 sežnjev dolg, 700 sežnjev širok in na najglobokejšem kraju 46 sežnjev (92 metrov) globok; v njem mora že precej ljudi počivati; kajti še vsako leto tirja jezero nekaj žrtev. Nekaj tistih, ki so se ponesrečili, je zapisanih v starih naših farnih bukvah, ki so v začetku pisane po latinsko, pozneje pa po nemško. Dotični zapisnik nam kaže, da jih je največ pijanost v mokri grob prekucnila; drugi so se na slabem ledu udrli in pod ledom strašen konec storili, nekaj pa jih je obupnost potopila.

1. Prvi utopljenec je bil v zapisnik zapisan leta 1685., torej že pred 200 leti: Jurij Šamec namreč; bil je, kakor poroča zapisnik (sodalis) tovariš Device Marije, t. j. bil je zapisan v Marijino bratovščino na Otoku. Utonil je in bil pokopan 19. mal. srp. l. 1685.

2. Njemu je sledila l. 1703. Jera (inpuilina) Gostija, ktera se je 30. prosinca brž ko ne na ledu udrila.

3. Leta 1705 dné 2. vel. travna je utonil Janez brat Šabnikov, njegovo truplo so iz jezera potegnili in na tukajšnjem pokopališču pokopali.

4. Leta 1710. je dné 8. sušca, torej še izpod leda bil potegnjén utonjenec Janez Rajnbaltov (filius maturus) odrasčen sin, ter tudi bil po krščanski šegi pokopan.

5. Leta 1712. dné 3. rožnika utonil je v jezeru Tomaž brat Žerjavov v (Pertschah), Porečah (delituit), 26 dni nikdo ni vedel za njega, 19. mal. srp. pa so ga vendar našli in pokopali.

6. in 7. Leta 1713. dné 6. sveč. ste bili pokopani Katarina (proles) in dete Marije sestre Hošnikove; obe ste se menda na ledu udrli in v eden in tisti grob bili pokopani.

8. — 20. Nadalje so utonili in bili na tukajšnjem mirišču pokopani: 15. vinotoka 1716 Boštjan Uje. — 1718 1. sušca Katra Dujačinja. — 12. grudna 1722 Jaka Žerjav. — 4. rožnika 1731 Jurij Žvarec, — ravno tisti dan Andrej Čiznek. — 4. svečana 1733 Matevž Müllner. — 27. sveč. 1741 Jožef, 9letni sinček Primoža Lampelna. — 10. vinotoka 1747 Val. Knaz. — 7. rožnika 1754 Val. Jaseničnik; 24. mal. travna 1762 neki Luka, ki je bil 42 let star. — 9. prosinca 1768 Adam Andrej, 19 let star hlapec Pesnikov. (?) — 17. kim. 1784 Helena Krištofova, 7 let stara, pokopana je v Škofičah.

21. Leta 1790. se je dné 30. vel. travna Filip Kramar, kočar na Otoku, v temni noči na jezeru med Stozirjem in zgornih Doléh zgubil, in brž ko ne v jezeru konec storil, ker ga ni bilo več nazaj in so prazni čoln našli.

22. Leta 1797. dné 7. prosinca se je Filip Portnik čez jezero peljal in ponesrečil. Ribiči so nje-

govo truplo še le 9. prosinca popoldne z železnimi mačkami iz globočine potegnili in dan pozneje pokopali. Bil je tukaj posestnik Ahacove kajže in 50 let star.

23. 1801 je v Doléh 17letni Miha Ravnikarjev sin utonil.

24. 1804 ponesrečil se je 12. rožnika pri ribljenju blizo Dolj Andrej Dobajnikar, Kumrov sin pri sv. Marjeti in hlapec pri Krewaisu; bil je še le 22 let star.

25. 1811 dné 14. sveč. utonila je Helena Knabl, rojena Kuračnik, 53 let stara; dva dni pozneje bil je pogreb.

26. — 27. 1816 14. prosinca se je Miha Svetej, 17letni sin Dragačnikov v Šalah na ledu drkal in pod ledom smrt našel; ravno tako je leta 1820. Klara, 17letna hčerka Krajnerjeva, pri drkanju prišla v smrt.

28. 1822 dné 18. grudna ribili so ribiči Brodnikovi ozimice, kar blizo Šavnjaka namesto ozimic na dan privlečejo mrtvo truplo. Bilo je to truplo 38 let starega Janeza Leternika, tesarja iz Voglič, kateri je pred 3 letmi v jezero padel in utonil.

29. 1824 12. sušca padel je nenadoma tukaj Matevž Rožman, Zakotnik, v jezero in utonil. Bil je že 87 let star in pri zdravi pameti.

30. 1827 dné 7. vel. srp. o poldné je padla 3½letna Mojeika Močilnik, p. d. Kramarjeva, v jezero; po sodniškem ogledanju bila je 9. vel. srp. tukaj pokopana.

(Dalje sledi.)

je nadalje kak delavec 10 let v Celovcu, naj bi mu dali domovinsko pravico in ga na starost preskrbeli! Naj ga preskrbi njegov gospodar, gospod tovarnar, kateremu je dobiček prinašal s svojim delom; mesto pa nema od delavca čisto nič, včasih še škodo. (Ta je pa spet bosa! Ali delavec v 10 letih nič ni zajedel in zapil? Ali mestni trgovci, gostilničarji in branjevci živijo in davke plačujejo od zgube ali dobička? Ali prodajajo delavcu svoje blago v svojo zgubo ali v svoj dobiček? — Op. ured.) Iz teh vzrokov se je cela vrsta mest izrekla zoper novo postavo. (Verujemo! — op. ured.) Zdaj dobimo novo davčno postavo, in lahko je mogoče, da bomo po njej mestjani še huje zadeti z davki, kakor do zdaj. Mi smo v veliki negotovosti in nikakor ne moremo sprejeti tako hudega bremena, kakor bi bilo oskrbovanje toliko revežev, ki bi po novi postavi dobili domovinsko pravico. Zoper Walterjev predlog se moramo pa že za to izreči, ker hoče on domovinstvo od preskrbovanja revežev ločiti, kar se vladni predlog ne namerava. Tacega predloga, kakor je Walterjev, tudi vlada ne bo nikoli potrdila. Domovinstvo ima dvojno pravico: prvič, da je kdo v kakem kraju domačin in ima občinsko volilno pravico, drugič pa, da ima na starost pravico do podpore. Prvo pravico bi jaz potrdil: če je kdo dolgo v kakem kraju, ni prav, da ga zmirom še za tujca pogledajo in mu ne dajo nobene domačinske pravice; toda zoper pravico, da bi smel tak za podporo prositi, se moram odločno izreči, kajti mesta niso v stanju, nositi tako težko breme. Druge pomoči ni, kakor da se ustanovi zaklad ali naprava, da se bodo stari kmetijski posli in dninarji, ter mestni obrtni in tovarniški delavci za starost preskrbeli, da se jim dá pokojnina ali na drug način za nje skrbi. Ker bo pa še zmirom nekaj takih revežev ostalo, ki ne bojo imeli pravice do pokojnine, za take morajo pa skupno skrbeti občina, dežela in država. Priporočam torej odsekov predloge, ki se glasijo:

„1. Po novi postavi bi se oskrbovanje revežev nič ne olajšalo in tudi nič pravičnejše razdelilo. Deželni zbor je nasprotno tega mnenja, da se morajo najprej kmetijski, obrtni in tovarniški delavci za starost preskrbeti, potem bo še le mogoče urediti domovinsko postavo. Skrb za ostale reveže se mora pa pravično razdeliti med občino, deželo in državo.

2. Ta sklep naj se naznani c. kr. vladni in državnemu zboru.

3. Deželni zbor naj pozveduje in poroča, v katerih slučajih naj bi občinam pri preskrbovanju revežev dežela pomagala.“

Poslanec Ghon misli, da bi bilo dobro, ko bi se domovinstvo ločilo od preskrbovanja revežev, ter da naj bi pri poslednjem pomagala država, zlasti pri takih revežih, ki se vedno okrog klatijo, torej prav za prav nikjer niso doma. Poslanec dr. Prettner reče, da mesta ne morejo nositi večih bremen. Ko bi pa morala dežela prevzeti vse reveže, ki pri občinah nič ne dobijo, stalo bi jo to 300.000 gld. na leto; toliko pa dežela ne zmora. Da bi si posli in delavci sami pomagali in zložili toliko denarja v svojo blagajnico, da bi dobivali na starost pokojnino, v to govornik ne veruje. Ostane še država. Ako tista prevzame skrb za reveže, potrebovala bo za to 50 milijonov gld. na leto. Kaj pa k temu poreče g. finančni minister? Govornik vidi torej pomoč le v tem, ko bi se od vsakega bogatejšega človeka, kedar umrje, nekaj njegove zapuščine vzelo in porabilo za tisti zaklad, iz katerega bi se oskrbovali stari reveži. (Bojimo se, da bi reveži ne dobili veliko s tem pomočkom, kajti njih je veliko število, bogatincev pa malo. — Op. ured.)

Poslanec Walter obžaluje, da o njegovem predlogu poroča mestni poslanec, ki je kmetom že načelno nasproten.

Posl. dr. Steinwender govori zoper vladni predlog in zoper poročevalca. Od zapuščinskega davka ne pričakuje veliko.

Odsekov predlogi se slednjič sprejmejo.

O tej postavi se bo govorilo pa tudi v državnem zboru, in radovedni smo, kaj se bo tam sklenilo.

0 socijalnem vprašanju.

Še nekaj iz zadnjega govora č. g. Podgorca, ki je govoril pri zborovanju kat. delavskega društva v Prevaljah.

Ker je g. govornik razlagal besede, ktere so sv. Oče Leo XIII. v okrožnici od 15. vel. travna 1891 o vzrokih delavskega vprašanja zapisali, napišem najprej o omenjene okrožnice to, o čemur je č. g. Podgorc že govoril. Začne se pismo sv. Očeta tako-le:

Duh novotarije, ki v národih že dolgo na dan sili, je najprej politiko pokvaril, potem se pa seve tudi državnega gospodarstva lotil. Pomagala

je temu duhu novotarije (ki hoče vse staro odpraviti in vse novo imeti) marsiktera reč. Obrtnija se je namreč vspnela visoko, ker so za vsako reč izumili in izdelali ter spopolnili stroje, ker se je jelo vse drugače delati. Medsebojno razmerje med posestniki, med premožnimi in delavci, služabniki, se je čisto spremenilo. Denar imajo nekteri v kupih nakupičen, velika večina ljudij pa je ubožala. — Dalje pišejo:

Prekucija prejšnjega stoletja (tisti, ki so postavili, stare običaje trebili, prekucovali) je prevrgla in pokončala stare delavske zadruge (za črevljarje, mizarje, umetnike itd.), novega pa ničesar niso napravili namesto njih. Razun tega je država bolj in bolj opuščala krščanske običaje (navade) in misli. Tako se je zgodilo, da je rokodelstvo in delo sčasoma brezsrčnim posestnikom bilo prepričeno in so v svoji razbrzdani lakomnosti rokodelcem in delavcem zaslužek vzeli. Da je nesreča še hujši, je pripomogla umetna (zvižajna) kupčija z denarjem, pa odiranje, ki je zdaj šega. Ako-ravno je kat. cerkev oderuštvo večkrat obsodila, nenasitljivi lakomni bogatinci vender le naprej odirajo, oderuštvo z drugim poštenjšim imenom zakrivajoč. Prišlo je do tega, da je nekoliko fabrikantov dobilo vse v roke, tako da le oni blago izdelujejo in kupčujejo in obogaté. Tako je zamoglo majhno število čez mero bogatih ljudij s tistimi, ki se z delom živé, delati skoro kakor se dela s sužniki (zamorci v Afriki in Aziji). Tako nekako so sv. Oče odkrili krvave rane socijalnega vprašanja, naš g. govornik jih je pojasnoval že v treh govorih. Kupljeni živež (razvada) in kupljena obleka (gizdavost) veliko denarja snejo, iz hiše in pa iz dežele, domovine na tuje spravijo. Razvada in prevzetništva vlogemu ljudstvu v kvar, pa tudi deželi in državi, ker trgovci prodajajo, ljudje pa kupujejo živež in blago, ki je iz tujih dežel, od bogatih tujih fabrikantov in dostikrat prav slabo. Stare običaje, priprostost, zadovoljnost je pokopal novi napredek. Kakšen je ta hvalisani napredek? Velikanske iznajdbe so svet predrugačile. Za 1000 milijonov ljudij opravljajo stroji (vseh ljudij je 1500 milijonov) delo, z železnicami so v zvezi vsa velika mesta, po ladijah se lahko pride iz Evrope v Ameriko, Afriko, Azijo in ravno tako lahko se od tod, iz zadnjega kota sveta prepelje blago. Po telegrafu se naglo vse izve. Kupčija je prosta. Skušajo se, kateri bo vsilil svoje blagó, kateri bo cenejše dal, blagó izdelujejo kar najslabše mogoče, da morejo bolj po ceni dati. Avstrijsko blago je bilo v časti, priljubljeno po Laškem, po tujem, pa ni moglo se obdržati, tuje fabriško (maloprida) blagó je naše dobro avstrijsko izpodrinilo. Tisti, ki kupujejo, in trgovci edino le vprašajo: Kje je boljši kup? kje bo več dobička? Ali je blago domače ali angleško ali pariško ali avstralsko, je vse eno. Vožnja ni draga po morji, ne le volov po tisoč, ampak celo frišno meso pripeljejo iz Amerike in Avstralije po 30 kr. kilo. V novem svetu je veliko zemlje prazne, bogati gospodi jo obdelujejo s strojem, ki z osmimi plugi orje, žanjejo tudi s stroji, torej jim je treba malo ljudij, zemlje imajo veliko vkup, sevé taki lahko bolj po ceni prodajajo pšenico. Tako izpodrinejo v vseh rečéh kmeta s trga, ki se pošteno trudi. Skušati se kmet ne more ž njimi. Kakor veliki posestniki kmeta, tako izpodrivajo velike tovarne delavca. Tovarne potrebujejo železo, premog, dobivajo te in druge reči pa, kjer je bolj po ceni. Zato rudo in premogokope, celo tovarne pustijo in drugje začnejo, delavci pa delo zgubijo.

Ali smo novemu napredku sovražni? O ne, naj so železnice, ladije, telegrafi, naj stroji pomagajo človeku, da si človek časa prihrani za se, za izobraženje svoje in izrejo družine, prav je to.

Zakaj nam novi napredek ni po godu? Zato, ker je brez konca, brez meje. Skušati se, je že prav; pa to, kar se zdaj godi, že ni več tekmovalje, ampak divja gonja, je videti, kakor bi se psi ali volkovi pojali za en kosček mesa. Nes pametno je, ako se računa le, kje in kako se kaj za 1 kr. cenejše prodá ali kupi, pa na nič družega ne gleda. Tako skušanje ne more pravnati kupčije, ampak morasvetzmešati. Sedanjak konkurenca je pa tudi strašno krivična in grozovito neusmiljena, kajti nekteri posestniki in bogatini, ki si lože pomagajo, ki imajo boljše pripomočke, stroje itd., ki delavce slabše plačujejo, polovijo ves dobiček; kar bi imelo tisoč manjših posestnikov, mojstrov, prodajalcev skupiti, to en sam skupi. Vestni ni več, bogatini ne mislijo, da jih na tisoče v revščino spravijo, da sirote stiskajo, jih ne peče vest, ako milijon kmetov in delavcev zavolj njih lakomnosti trpi, medlí, umira, na duhu in telesu hira. Seve zdaj ni en sam kriv, temuč njih veliko, svét in topa vest. Tisti, ki temu napredek povzdigujejo in hude krivice z napredkom opravičujejo, naj premislijo, da na svetu popolnosti, popolnoma sreče ni. Treba se zatajevati. Tudi na visoke, in najviše gore bi radi železnice imeli, in veliko drugih rečij bi dobro bilo za prijetno življenje. Mogoče je veliko z de-

narjem. A potrpeti treba, poželenja premagati, ker raja na svetu ne moremo ustvariti. Ako se nekterim streže, drugi trpijo, kmet največ, ki mora davke plačevati, in delavci.

Ljubiti moramo ne le samega sebe, ampak tudi bližnjega kakor samega sebe. Na splošni blagor se treba ozirati. Kar enim koristi, veliki večini bratov pa škoduje, ni dobro. Za domovino, deželo, občino, faro, mora eden že pretrpeti kaj, a to ni prav, da bi čez polovico ljudij, celo ljudstvo trpelo zavolj nekterih lakomnežev. Kdo naj pomaga?

Država ima za splošni blagor skrbeti, t. j. za vse, za ljudstvo. Država naj varuje domačo kupčijo, obrtnijo, domače kmete, delo. Naj je napredek, konkurenca, prosta kupčija še tako lepa reč, da ljudi preživi. Zemlje ni premalo, v Ameriki je mnogo prazne, pa tudi Avstrija, Koroška nam še ni pretesna. Ali država naj brani, da ne pokupijo grofi in ne bojo gozdov sadili, kjer je polje. Živeža še kmet tudi dosti pridela, ali jesti si ne upa, ker mora prodati, da plača dolge, davke in druga plačila. Koroška je bogata, včasih so kopali zlato, zdaj še kopljejo svinco, železo, premog in ima še druge rude. Osem sto delavcev in delavk dela samo pri premogu. Drzna konkurenca nam more vse vzeti. Rothschild daje na Češkem premog nekaj v zgubo, tako dolgo, da štajerska in koroška društva in fužine pokončá, ko bo vse sam imel, bo pa kup delal, kakor se mu zljubi. Pokupil je že skoro ves petrolej. Zlatá so v Avstraliji veliko našli, premog in vse drugo bo Rothschild dobival drugod, na Koroškem nič ne bomo skupili, delavci zgubé delo. Država in dežela naj pokupi Prevaljske fužine in premog in dela naprej, pa je pomagano.

Ali bo colnina rešila kmeta, delavca? Ne, učeni možje so spoznali, da colnina spet le velikim trgovcem koristi, če tudi domačim. Delu pravice in čast nazaj, postave naj se zboljšajo, da ne bo denar vsemogočen, pa bo boljše. Da se to doseže, se morajo katoliški delavci v katoliškem duhu združiti, združena moč kaj more in kaj velja.

Kakor veliko reči in navád, tako se je tudi razmerje med gospodi in delavci, gospodarji in posli spremenilo. Je čisto drugače ko prej. Ne veže jih ljubezen, bratovska ljubezen. Delaj in plačaj! to je kar eden od drugega tirjajo. Prej sta gospodar in hlapec vkup šla v cerkev, vkup v gostilno, posli so dobili obleko, trdno obuvalo, zdaj pa hlapec hodi koder hoče, gospod dá denar, posel, delavec ga zapravi, kamor hoče. Da bi gospod še kako dolžnost imel, če delavca plača, tega gospodarjem, ki ne hodijo v cerkev in k sv. zakramentom, dopovedati ni. „Kdor ne skrbi za domače, je slabši kakor hajd“, je zapisal sv. ap. Pavel. Je tako v človeškem društvu, na svetu je marsiktera reč slabši, ko pri hajdih, vest se je mnogim že bolj zatopila, ko hajdom. Kdo še misli, da je drugim zaslužek jemati greh, da je velike obresti jemati greh, in da je greh, delavce siliti, da za premajhno plačilo delajo?

Vsakemu svojo! Naj velja, če mu daš menj ko zasluži, ali tirjaš, vzameš preveč, imaš greh. Oživimo vero, obudimo vest. Delo bodi čast, delu pravica, da si stanovitnega premoženja pridobi!

Dopisi prijateljev.

(Kronski darovi za Velikovoško šolo.) Václav Vondrášek, kaplan pri sv. Jerneju na Dolenjskem, 10 kron; Jos. Strojnik, župnik na Zilji, 2 kroni. Skupaj 12 kron. Obem presrečna hvala! Živel nasledniki!

Iz Celovca. (Bizmarkovanje na Koroškem.) Avstrijskim Nemcem se dobro godi, ker imajo dve domovini, Avstrijo in Nemčijo. Avstrija jim daje jesti in vsega, kar potrebujejo, pa vender za njo veliko ne marajo; rajši imajo Nemčijo, ki nam Avstrijcem ne dá družega, kakor včasih šibo po hrbtu, kakor se je zgodilo leta 1866.; vender so naši Nemci, kar je namreč tistih prenapetnežev, vsi zaljubljeni v to Nemčijo in tistega Bizmarka, ki je Avstriji in našemu cesarju že toliko hudega prizadjal. Že leta 1864. je pruski minister Bizmark našo vojsko zvodil v Schleswig-Holstein vkupno s Prusi; in ko smo ti dve deželi pridobili, jih je Prusija sama za se pridržala, mi pa nismo nič dobili. Potem je ta Bizmark starega kralja Viljema toliko časa nagovarjal, da je našemu cesarju vojsko napovedal. Pa še Lahe je nahujskal zoper nas, da smo imeli vojsko na dveh krajih na enkrat, namreč na Laškem in na Češkem. Naš svili cesar Franc Jožef so dné 17. rožnika 1866 izdali oklice na svoje národe, v katerem so rekli: „Najnovejši dogodki so pokazali, da hoče Prusija le silo postaviti na mesto pravice. Tako je postala vojska neizogibna. Odgovornost za vse nesreče, ki bojo zadele posamične družine, pokrajine in cele dežele, zavračam na tiste, ki so to vojsko imeti hoteli, kličem jih pred sodbo ljudij in pred sodbo vsemogočnega Boga!“ V resnici je veliko tisoč nedolžnih vojakov smrt storilo, eni na Češkem, drugi na Laškem. Veliko tisoč jih je prišlo nazaj s pohabljenimi udi, da so

do smrti siromaki. Veliko tisoč jih je umrlo vsled bolezni, ki so si jih v vojski nakopali. Celi potoki krvi so tekli zavolj Bizmarka in zavolj pruske lakomnosti, požrešnosti in gospodoželjnosti, celi potoki bridkih solz so se pretakali po vseh tistih hišah, kjer so morali sina v vojsko dati in je tam smrt storil. Vsi ti vojaki, katerim je Bizmark pod zemljo pomagal, so se menda zdaj še v grobu obrnili, če so kaj slišali o tem, da so se v Avstriji znašli tako smešni in noroglavi ljudje, da tega Bizmarka kakor kakega svetnika in dobrotnika častijo in poveljujejo! Bizmarkovci pravijo, da je Bizmark naš dobrotnik, ker je z nami v zvezo stopil. Pa ta je bosa. On ni z nami zato v zvezo stopil, da bi nas branil, ampak zato, da bi mi Nemčijo branili zoper Francoze. Ta zveza nam je le v škodo. Kajti zavolj te zveze moramo toliko vojakov imeti in toliko plačevati za vojaške potrebe, da nas kar glava boli. Bizmark je pa tudi po tem še naš sovražnik ostal, ko je že z nami v zvezi bil. Kajti znano je, da je za našo živino zaprl nemško mejo; tako naši kmetovalci niso vedeli, kam bi živino prodajali, živinske cene pa so hudo padle. Na Nemškem pa, kjer imajo premalo živine, so živinske cene tako poskočile, da je le malokdo še zamogel si mesa kupiti. Ko je ljudstvo na Nemškem že preveč godrnjalo, še le potem je Bizmark spet mejo odprl za našo živino. Znano je nadalje, kako je Bizmark preganjal katoliško cerkev, kako je zapiral škofo in duhovnike. Preganjal je delavce, preganjal Francoze in Dance, preganjal je posebno Poljake. Sto milijonov mark je moral nemški drž. zbor dovoliti v ta namen, da bi se pokupile poljske kmetije, da bi namesto Poljakov naselili se nemški kmetje in poljsko deželo ponemčili. Sploh je Bizmark človek osoren, brezobziren, neusmiljen, trd, skop, trmast, ohol. Kdor se mu je protivil, ga je preganjal, dokler ga ni popolnoma uničil. Nekteri Nemci ga častijo, ker je vkup stesal sedanjo Nemčijo, ko je nekterim manjšim nemškim knezom njih deželice po sili vzeli, druge pa prisilili, da so priznali prusko nadvlado. Pa kdo vé, koliko časa bo Bizmarkov lim držal? Južni Nemci ne marajo za Pruse in bi se najraje prej ko slej od Prusije odtrgali. Ravno tako mislijo katoliški Nemci ob Reni, ktere jezi, da imajo v Nemčiji povsodi protestanti prednost ter le ti dobivajo boljše službe. Če bi Prusi kako vojsko zgubili, je prav zelo verjetno, da bo Bizmarkova Nemčija spet razpadla. Zato pa pravimo, da se Bizmark čez mero preslavlja; kar je on naredil, ni tako imenitno, kakor nekteri mislijo, in sicer zato ne, ker nema stanovitne trpežnosti v sebi. Zdaj smo Bizmarka v malih potezah opisali, kakšen je bil in kakšen je še; povedali smo in pokazali, da je bil vedno največji sovražnik Avstrije. Če se torej pri nas v Avstriji najdejo ljudje, ki tega Bizmarka častijo, moramo si le misliti, da niso pri pravi pameti, da se jim od same nemške glorijske nekoliko meša. V Beljaku so imeli v soboto dne 30. sušca, v Celovcu pa dne 1. malega travna Bizmarkovo slavo. Na obeh krajih je imel urednik Doberniki slavnostni govor, notar Čebul pa je recitiral ali deklamiral svoje pesmi. Nastopili so seveda tudi pevci, da so zapeli „die Wacht am Rhein“. (Težko, da bi bil kateri teh pevcev reko Reno že kedaj videl.) V Celovcu je predsedoval dr. Krajnc, v Beljaku pa dr. Aichelberg. V Beljaku je govoril neki Ambrožič, Celovško slavnost pa je počastilo s svojo prisotnostjo mnogo Pliberčanov z gosp. Plavcem. Torej glavni sotrudniki pri teh slavnostih so bili gospodje s pristno germanskimi (?) imeni: Doberniki, Čebul, Krajnc, Ambrožič, Plavec. H gospodom, kojih imena so tako sumljiva glede pristno nemškega pokolenja, so se kakor nalašč prav dobro prilegli Pliberški posili - Nemci na —ik—ič—ek—ak. Pri Celovški slavnosti je hotel pa tudi škrtelj svoje veselje imeti. Na odru je stala Bizmarkova podoba iz gipsa narejena, okoli nje pa posode s cveticami. Ko so pevci na oder stopili, so se dile zlomile in lončeni Bizmark je padel na zobe in se razbil na drobne kose. Tudi posode z rožami so se prebrnile ter pobile, in vpricho te „gnjusobe razdjanja“ je moral potem „veliki“ Doberniki govoriti svoj slavnostni govor. Ukljub razbitemu Bizmarku so bili naši „Nemci“ židane volje in pili so ga do dveh po polnoči. Okoli Beljaka so zanetili nekaj kresov, da so se nekoliko pogreli, ker je zvečer še precej hladno. Tem ne zamerimo toliko, kakor Ghonu in Kirschnerrju, ki sta vendar poslanca in hočeta za pametne moze veljati. Kot poslanca zastopata več slovenskih, kakor nemških občin, Slovenci so pa cesarju zvesti in ne marajo za Nemčijo in za Bizmarka, zato se za Ghona in Kirschnerrja slabo podá, da sta se Bizmarkovcem pridružila. Oba sta namreč podpisala neko adresso, ki se je od nemško-liberalnih poslancev v državnem zboru skovala in s katero so ti možje čestitali Bizmarku, bivšemu največjemu sovražniku Avstrije. Iz Beljaka nam pa tudi poročajo, da je Ghon Bizmarku še posebej telegrafično čestital. To si zapomnite, slovenski kmetje okoli Beljaka

in Borovelj, potem v Podjurski dolini in Celovski okolici, kakšne poslanca da imate na Dunaju. Morda tudi nekteri vaših bratov v zemlji trohni, ki so bili leta 1866. v vojski ubiti zavolj Bizmarka. Spomnite se teh svojih bratov in vedite, da naša poslanca Ghon in Kirschnerr tega častita in mu srečo voščita za 80. rojstni dan. Tudi Podkloštrum so pridno bizmarkovali. Odposlali so Bizmarku adresso, v nedeljo zvečer pa so kres žgali in streljali. Nekoliko smole so vendar pri tem imeli, ker jim je eden gromado en dan poprej zažgal, tako da so morali potem v nedeljo novo napraviti. Tako je srečno minul Bizmarkov dan; dobro da je bil le en dan, ko bi to celi mesec trpelo, bi nemara polovica Nemcev znorela.

Iz Celovca. (Pozor, posojilnice!) Vlada je državnemu zboru predložila postavni načrt, ki bo tudi najbrž sprejet, po katerem se morajo vse posojilnice podvreči nadzorstvu. Kjer je najmenj 20 posojilnic v „zvezi“, tam ima ta zveza pravico nadzorovanja. Tiste posojilnice, ki so ustanovljene s pomočjo deželne odbora in so priznale njegovo nadzorstvo, bo še zanaprej dež. odbor nadzoroval. Tiste samostojne posojilnice pa, ki niso pri nobeni zvezi, bo nadzorovala deželna sodnija. Nadzorniku se mora pokazati blagajnica in denar, kakor tudi vse knjige, in za njegov trud ga mora posojilnica plačati. Slovenske posojilnice bodo najboljše storile, ako se oklenejo Celjske zveze. S tisto se bodo za plačo nadzornika po bratovsko pobotale; koliko bi bilo pa od sodnije poslanemu nadzorniku plačati, se še ne vé, in tudi se ne vé, kolikokrat utegne priti. Če bi večkrat na leto nadzorovat prišel, znali bi stroški narasti. Nadzornik slovenske zveze bo na storjene hibe in napake tudi bolj milostno opozarjal, kakor uradnik deželne sodnije. Kranjske posojilnice hočejo napraviti svojo posebno „zvezo“, pa mi bi ta korak obžalovali; slovenske posojilnice naj bodo vse v eni zvezi in naj si po bratovsko med seboj pomagajo, kakor je to na Koroškem in Štajerskem že zdaj v navadi. Zjedinito se v skupno delo in ne cepimo se!

Iz Celovške okolice. (Celovec kot ponemčevalni stroj. — Potreba „Slovenskega doma“.) Ponemčevanje Celovške okolice hitro napreduje. Celovski predkraji, ki so bili nekdanj vsi slovenski, bodo v kratkem ponemčeni. Goričica, Št. Peter in Št. Rupert so že ponemčeni; zdaj sta na vrsti Št. Martin in Otoče. Najbolje so se še Otoče držale; odrasli govorijo še zdaj slovensko med seboj, mladina pa že samo nemško. Najbolj se ponemčevanje s tem pospešuje, ker morajo otroci iz bližnje okolice v mestne šole hoditi. Ne samo, da so te šole nemške, ampak še to pride v poštev, da pridejo otroci iz okolice z mestnimi, trdo nemškimi vkup, se z njimi igrajo ter se v njih družini popolnoma ponemčijo. Tako je Celovec velik stroj, ki hitro ponemčuje ne samo cele trume Slovencev, ki se v mestu naseljujejo, ampak tudi okolico. Ponemčuje se prav po načrtu in z dobrim uspehom. Najbolj žalostno pri tem pa je, da Slovenci v svojo brambo in ohranitev niti mazine ne ganejo! Morda kdo poreče: „Saj si ne morejo pomagati“. Jaz pa pravim, da bi že mogli nekaj storiti, ko bi le hoteli. Najprej bi morali za to skrbeti, da zabranijo ponemčevanje tistih Slovencev, ki na novo v mesto pridejo in se tu za stalno naselijo kot gostilničarji, branjevci, mali trgovci, rokodelci itd. Take bi bilo treba zbirati v slovenskih društvih, jim prirejati slovenske veselice itd. V Celovcu je tudi mnogo slovenskih delavcev, ki so pa raztrešeni po mestu, da drug za drugega komaj vejo. Taki delavci, kakor tudi prej omenjeni slovenski obrtniki in mali trgovci, si skoraj povedati ne upajo, da so Slovenci, in si na glas še slovensko govoriti ne upajo. Vsak namreč misli, da je čisto sam in zapuščen v sredi med Nemci. Ko bi se pa v društvih zbirali, bi se med seboj seznanili in bi kmalu videli, da so močni ne številu, torej bi kmalu več poguma dobili. Za delavce, namreč za hišne hlapce, rokodelske pomočnike in tovarniške delavce bi bilo dobro narediti „slovensko-katoliško delavsko društvo“ z lastnim pevskim zborom. Za slovenske gospode uradnike, trgovce in obrtnike pa „čitalnico“, ki bi morala pridno prirejati slovenske veselice in gledališke predstave, pri katerih bi tudi slovenski delavci lahko sodelovali. Prostora za delavsko in pevsko društvo kakor tudi za čitalnico in za veselice, mora pa priskrbeti naš prihodnji „Slovenski dom“, ki ga bomo zidali, ako Bog dá in sreča junaška. Kedar bodo na ta način Celovski Slovenci skupno ognjišče, središče in zbirališče v „Slovenskem domu“ imeli, potegnili bodo vsacega Slovenca k sebi, ki se bo v Celovcu na novo naselil, in s tem bodo ustavili in preprečili vse ponemčevanje; običal bo in se ustavil ponemčevalni stroj. V „Slovenskem domu“ pa se bo zbiralo vedno več Slovencev, vabili bodo k veselicam tudi okoličane in jih za materno besedo ogrevali. V poletnem času pa bodo Slovenci v večih trumah in s pevskim zborom na čelu obiskovali

slovenske okoličane. Na ta način bi se tudi v okolici zbudil slovenski duh, hrepenenje po nemščini bi se ohladilo, nasprotno pa bi naraščala slovenska zavest.

Iz Klečan pri Podravljah. (Naša hranilnica in posojilnica) je imela 17. sušca t. l. svoj 1. občni zbor, kar je začela poslovati. Načelnik pozdravi in nagovori s primernimi in krepkimi besedami vse navzoče ude, katerih je bilo nad 40, in podeli besedo tajniku, ki poroča tudi v blagajnikovem imenu o denarnem stanju posojilnice od 15. svečana 1894 in do 1. prosinca 1895. Iz poročila posnamemo, da je imela posojilnica, dasiravno je na skrajni naši meji in je imela in še ima mnogo nasprotnikov, lep denaren promet in sicer 44.031 gld. 22 kr. Udov je štela takih, ki so vplačali delež po 10 gld., 35, in takih, ki imajo delež po 1 gld. 102. Hranilnih vlog je bilo 20.210 gld. in danih posojil 19.295 gld. Obrestij se je sprejelo 736 gld. 38 kr. Rezervni zaklad je znašal 132 gld. Ker so udje načelstva brezplačno, t. j. le iz ljubezni in poštrevnosti za dobro stvar svojo precej težavno službo opravljali in hranjevali, kolikor je bilo mogoče, zabilježiti je že bilo 134 gld. 3 kr. čistega dobička, od ktere se je po sklepu občnega zbora 100 gld. pripisalo rezervnemu zakladu, ki je še v primeri s prometom bil mal, in 34 gld. 3 kr. se je razdelilo v dobrodelne namene, in sicer 15 gld. za farno cerkev, 10 gld. za podružnico v Podravljah, 5 gld. za slovensko šolo v Velikovu in 4 gld. 3 kr. za domače uboge. Sklenilo se je tudi od slehernega posojila le 1/2% za posebno rezervo in za pristojbine (uradne stroške) jemati; s tem je mnogo pomagano in olajšano malim izposojevalcem in društvu je pokazalo, da hoče resnično kmetu v sili pomagati. Ker je neki naših najboljših odbornikov, Janez Trap p. d. Jaklič, že lani zapustil to solzno dolino, in ker ima naša posojilnica precej obširen delokrog, moralo se je število zaupnih mož oziroma odbornikov pomnožiti. Izvoljeni so bili trije novi zanesljivi, značajni slovenski možje, gg. Urban Urabel, župan Logoveški, Miha Dovjak, lesni trgovec v Šentilji, Anton Stiker, posestnik v Domačalah in Janez Pichler v Šentjurski župniji. Naj bode še hvala izrečena vsem dosedanjim odbornikom, ki so tako pridno k uradovanju in k odborovim sejam hodili in tako zdatno omogočili težavno uradovanje. Le naprej možje! Ne vstrajte se truda in dela. Ne bojte se, če se tudi mali oblaki nad nami in našo pošteno posojilnico zbirajo in nas pretijo uničiti. Vedite, da so še ti oblaki pod nami in so še lahki; preden da se v zrak spustijo, se lahko še razpršijo. Bog daj!

Iz Beljaka. (Zakaj se nas neki tolikanj bojijo?) Črni oblaki se zbirajo zopet nad našimi glavami, kateri bi nas ugonobili, ako bi imeli kaj toče v sebi. Toda nas le smeh posili, ko vidimo, kako napenjajo Beljaški pragermani vse svoje moči in celo ženske pripravljajo (gre jim že strašno slabo) v boj zoper Slovence. „Auf zum Kampf gegen die Wenden“ je klicalo neko človeče pri zadnji veselici pragermanskega društva „Südmark“. Da, slabi časi bi za nas nastopili, ako bi se vse uresničilo, kar so „Urgermani“ proti nam pri imenovanju veselici izrekli. Ako bi Slovenci kedaj pri kateri veselici klicali „auf zum Kampf gegen die Deutschen“, dasi pristnih Nemcev na Koroškem ni veliko, tedaj bi klicali naši nasprotniki na nas grom in peklo, in nikdar bi nam ne odpustili teh besed. Mi bi tedaj radi zvedeli, kaj smo se pregrešili zoper dotičnega koncipijenta, da kliče tudi že ženske na boj zoper Slovence. Ali vendar, akoravno vse vaše moči napnete, koroški pragermani, ha, ha — — — bode vse jedno, trdno kakor skala, bode moč Slovencev stala, in če nas spijočih niste mogli uničiti, tem menj bodete nas sedaj, ko smo zburjeni.

Iz Beljaka. (Domač slovenski umetnik.) Gospod Peter Marković, slikar v Rožeku, razstavil je tukaj v oknu gospoda Poltnika najnovejšo svojo sliko, ki predstavlja starost slovenskih koroških duhovnikov, velezaslužnega domoljuba, milostivega gosp. Lovro Serajnika, prošta Tinskega. Kdor mil. gosp. prošta pozná, misli, ogledujoč sliko, videti pred seboj ljubeznivega, dobrega in za vse lepo navdušenega starčka; tako živa in dobro zadeta je njegova podoba. Gospod Marković je to podobo slikal v tukajšnji obrtniški šoli pod nadzorstvom gospoda akademiškega slikarja in profesorja Pazderek-a. Gosp. Marković je pač lahko hvaležen omenjenemu gospodu profesorju, ker je pod njim jako napredoval; napredek njegov se kaže v delu sploh, posebno pa v barvah, ktere je pri tej podobi prav srečno in dobro pogodil. G. Marković je to podobo tudi pri A. Raunekarju v Celovcu razstavil, in je našla veliko občudovalcev. Želeti bi bilo, da bi se vendar našli podporniki, ki bi pripomogli, da bi prišel g. Marković vsaj za nekaj časa na kako akademijo, kjer bi mogel postati dovršen umetnik. To bi bilo njemu na korist, národu slovenskemu pa v ponos.

Iz Beljaške okolice. (Slovenski domovi po koroških mestih in trgih.) Prav iz srca so nam vzete misli g. dopisnika Celovskega, ki priporoča v zadnjem „Miru“, naj bi si koroški Slovenci postavili dom v Celovcu. Da nam je tak dom potreben, videli smo pri zadnji slovesnosti, ko nam je bila največja dvorana v Celovcu še premajhna. V Celovcu mora se na vsak način postaviti sčasom velik slovenski dom, ki bo središče in zbirališče vseh koroških Slovencev. A ne samo v Celovcu, ampak po vseh mestih in trgih, kamor zahajajo Slovenci, naj bi se osnovali slovenski domovi z gostilno in razno trgovino, da nam ne bo treba težko zaslužnega denarja nositi našim nasprotnikom, ki postajajo v boju zoper Slovence vedno strastnejši. Najbolj bi potrebovali tak slovenski dom v Beljaku. Kajti tukaj nimajo Slovenci nobene gostilne, v kateri bi se mogli zbirati in govoriti v svojem maternem jeziku, da bi se jim ne bilo bati grdih psov, kakor so „windischer Hund“, „windischer Trottel“ itd. Da, strast naših nasprotnikov je že tolika, da je neki Beljaški gostilničar in hišni posestnik, kateri se je obogatil s slovenskim denarjem, pred kratkim napadel ob enajstih po noči na ulici domu vračajočega se Slovence. Tako so neznani nasprotniki začeli psovati v neki gostilni slovenskega moža, in ko se jim je odtegnil v drugo gostilno, šli so za njim; moral si je najeti voz, da se jih je rešil. Ni se pa čuditi, da so naši nasprotniki tako združeni, ako smejo nemški listi tako strastno hujskati proti Slovincem, kakor so to storile „Kärntner Nachrichten“ v svoji 19. številki od 1. 1895. Tam končujejo uvodni članek s temi le besedami: „dass es jedes Deutschen Pflicht ist, auch die geringste Regung der Slovenen in Kärnten mit voller Entscheidung nieder zu kämpfen und hierbei jedes nur verfügbare Mittel anzuwenden“. To se pravi: Če se le gane kak Slovenec, pobiti ga mora Nemec in naj si bo s kamenjem; kajti tudi kamenje je „ein verfügbares Mittel.“*) Da vlada ni konfiscirala tega stavka, v katerem se tako strašno hujska proti Slovincem, vsikdar udanim presvitlemu cesarju, kaže pač jasno, kako mislijo njeni zastopniki. Toda ne udajmo se; vsaka sila se bode prelomila! Bog z nami!

Iz Rožne doline. (Občinske volitve v Svetnivasi) so za nas slabo izpadle. Kriv temu je strašansko pritisk od nemškutarske strani. Že davno prej, ko je bila volitev razpisana, so letali liberalni agitatorji okoli in lovili pooblastila. Posebno se je v agitaciji odlikoval c. in kr. častnik v rezervi in mag. farmacije Krassnigg in podučitelj Tarman v Kapli pri Dravi. Zadnje dni pred volitvijo je oče Krassnigg sam se peljal v Kapljo iskat pooblastil, spremljan od podučitelja Tarmana, pa jih ni veliko dobil; v Kapli ne marajo za Košičevo glorio; pač pa je moral marsiktero grenko požreti. Iz Št. Janža in Podsinjevsi je tiste, ki so od fužinskega vodje neodvisni, klical in vabil k sebi oče župan, da bi je pregovoril in za se pridobil. Na fužinske delavce in voznike je pritiskal znani Tobeiz. Na Rutah pa je delil nek tukaj dobro znani dobrovoljec sledeče pismo:

„Kakor veste, je Vam paša v gori od naših sosedov samo prostovoljno derlaubana in namreč tako dolgo ko Vi znami Svetinčiči deržite. Zato tudi mi za tako prijaznost od Vas mislimo in zahtevamo da gvišno v saboto k volitvi pridite in znami volite. Če pa ne, pa tudi mi ne moremo delej z Vami deržat in bomo pašo odpovedi, zato gvišno dovsi pridite. Z srčnim pozdravilom

za več Svetinčičev:

Štef. Krassnigg“.

Tako se glasi pismo. Opomniti moram, da imajo Rutarji pašo v Svetinski gori že dalj, kakor je oče župan star; vender so se zbal in niso prišli. Oče župan se je celo predrznil, gosp. župniku v Kapli pisati zasebno pismo, v katerem skuša očrtniti slovenskega moža, kakor da bi ga gospod župnik ne bili že prej poznali. Ravno to pismo je gospodu župniku oči odprlo, da so naše nasprotnike popolnoma spoznali. Tudi mi rok nismo križem držali, ali premalo zavednih mož imamo in preveliko omahljivcev. Marsikteri fužinski delavec je šel s krvavečim sroem k volitvi, ali bal se je za zaslužek. Pri teh razmerah smo že naprej vedeli, da zmagati ni mogoče; vender smo se volitve vdeležili, da trdne Slovence spoznamo. Volitev je vodil c. kr. komisar pl. Rainer popolnoma nepristransko in postavno, tako da smo ga Slovenci bili prav veseli. Volilna komisija je bila seveda sestavljena iz najhujših nasprotnikov: učitelj Gičtaler, c. kr. rezervni častnik Krassnigg in 3 kmeti. Koj pri prvem volileu je volilna komisija svoje zobe pokazala; volil je namreč g. Štih s pooblastilom za neko bolno vdovo; oglašil pa se je magister farmacije, da ne more pustiti voliti, ker žena že 3 tedne umira; torej ne more pooblastila dati. No, žena še do danes ni umrla. C. kr. komisar

*) „Porabili so je že v Šmohorju in spodnjem Dravogradu, kakor je znano cenjenim bralcem „Mirovim“.

pa je opomnil, da ni nobene postave, po kateri bi bolna volilka ne smela pooblastila dati. In tako je šla volitev naprej, skoraj vsa naša pooblastila so hoteli zavreči, pa nobenega niso mogli, pač pa so nekaj svojih morali zavreči, celo za mrtve so hoteli voliti, ali gospod komisar ni pripustil. Propadli smo torej v 3. razredu s 40 glasovi proti 59, v 2. s 13 proti 17, v 1. razredu se volitve sploh nismo udeležili zavolj na tako čuden način imenovanih častnih občanov. Za občinske odbornike so izvolili 3 fužinske delavce, 5 več ali manj od fužin odvisnih kmetov, in le 4 popolnoma neodvisne kmete. Kaj s tem nameravajo, da so volili toliko od fužin na Bistrici odvisnih odbornikov, tega ne vemo, ali občani pozor! No, da so za našimi kričali in je s tulenjem spremljali, vsak lahko verjame, kateri vé, da se je zbralo dovolj takih prijateljev pri Košiču, kateri so zastoj pili, kolikor so hoteli, čeravno nimajo nobene volilne pravice. Cez duhovne pa se je toliko zabavljalo, da so se celo zmernejšim liberalcem oči odprle in so že začeli premišljevat, kam bo to prišlo. Nek kmet pa, kateri ima sina v semenišču, je rekel, da ne vé, ali ne bo svojega sina iz semenišča vzel in ga ne pustil dalje študirati, ker toliko čez slovenske duhovnike zabavljajo. Kdo je torej pomanjkanja posebno domačih duhovnikov kriv? Ali ne liberalci? Toliko za danes.

Iz gornje Rože. (Kdo nam je roboto prinesel?) Vaš dopisnik od Vrbskega jezera je zadnjič pravil, kako nemškutarji govorijo in lažejo, da hočejo slovenski duhovniki spet roboto in desetino upeljati. Potrditi Vam zamorem, da se tudi v našem kraju ta neuma laž že davno med ljudi trosi. Če bi pa nemškutarji hoteli resnico govoriti, bi morali priznati, da so oni z roboto veliko bližej v žlahti, kakor mi Slovenci in naši duhovniki. Nemškutarji namreč vse hvalijo, kar iz Nemčije pride, tedaj bi morali tudi roboto hvaliti, zakaj roboto so Nemci k nam prinesli. Dokler so bili Slovenci sami gospodarji v Korotanu t. j. na Koroškem, Štajerskem, Kranjskem, Primorskem in uzhodnem Tirolskem, tako dolgo oni niso poznali robote in desetine, oni so bili svobodni gospodarji in lastniki svoje zemlje. Ko je pa naša korotanska in slovenska domovina prišla pod oblast nemških Bavarcev, takrat so nemški Bavarci pri nas upeljali roboto in desetino. Nemški vitezi so se proglasili za lastnike slovenske zemlje, po gorah so sezidali močne gradove, iz katerih so uboge Slovence strahovali in jih silili, da so morali za nje delati. Po gradovih so Nemci jedli in pili, Slovenec jim je moral pa zemljo obdelovati in še od svojega pridelka desetino odšteti. To je zgodovinska resnica. Nemškutarji nas še zdaj tlačijo pod nemško roboto: kajti oni pravijo, da morajo le Nemci nad nami gospodovati in dobre službe imeti, Slovenec pa naj bo le hlapec in pokorni delavec, ter naj za Nemca dela. Toraj so le nemškutarji tisti malopridneži, ki nas tlačijo pod nemško roboto in desetino.

Iz Globasnice. (Opekli so se!) Da je pri občinskih volitvah v Globasnici zmagala slovenska stranka, to seveda ni bilo po volji našim nasprotnikom. Kramar Paar in še 8 tovarišev so torej uložili pritožbo. Dobili pa so sledeči odgovor:

„Št. 7389.

Gospodu Avgustu Paaru in tovarišem v Globasnici.

Vi ste z osmerimi drugovi pravočasno uložili pritožbo zoper občinske volitve v Globasnici, ki se je dovršila dne 28. grudnia 1894, ter ste navedli sledeče ugovore:

1. Volilna komisija je zavrgla pooblastilo, katero je dal oskrbnik knez Rosenbergovih grajščin Feuersberg in Sonneg g. Avgustu Paaru.
2. Volilec 2. razreda p. d. Strgar v Slovenjah in volilec 3. razreda p. d. Telavec v Podjuni nista bila k volitvi poklicana.
3. Pooblastilo, s katerim je volil Matej Gojar za posestnico Nežo Sperdir, ni bilo podpisano od nje, ampak od njene matere Agate.
4. V 2. razredu je neko smel voliti s pooblastilom, ki je bilo podpisano dne 25. grudnia, med tem ko je bojda dan pozneje, 26. grudnia, dala pooblastilo Francu Wölblnu.
5. Dne 1. prosinca 1895 se volilecema Petru Zenklu in Avgustu Paaru ni dovolilo pogledati v volilne akte.

Vis. c. kr. deželna vlada v Celovcu je z odlokom z dne 22. t. m. št. 2971 o tej pritožbi razsodila tako:

- ad 1. Zavrnitev pooblastila, ki ga je dal knez Rosenbergov oskrbnik, bila je postavno opravljena, kajti po določbah §§ 4. in 25. koroškega občinskega volilnega reda je smel pooblastilo dati le posestnik knez Rosenberg sam, ne pa njegov oskrbnik.
- ad 2, 3, 4, 5. Koroški občinski volilni red nikjer nič ne pravi, da je volilecem dovoljeno. pregledati volilne akte, toraj tudi ni protipostavno, ako se to ne dovoli.
- Ugovori 1, 3, 4, 5 so toraj postavno neopravičeni; samo 2. ugovor je opravičen. Ker pa tista dva glasova nikakor ne bi bila predružačila volilnega izida, zato za c. kr. deželno vlado ni uzroka, da bi razpisala novo volitev.

Zoper to razsodbo vsled § 32. obč. volil. reda nadaljna pritožba ni dopuščena.

V Velikoven, dne 26. sušca 1895.

C. kr. okr. glavar.

Kot namestnik: Ott l. r.“

Iz te razsodbe naj se naši volilci naučijo: 1. da oskrbniki nimajo pravice, dajati pooblastila v

imenu graščin ali fužin, in 2. da volilci nimajo pravice zahtevati, naj se jim v pregled dajo volilni akti.

Iz Št. Ruperta pri Velikovcu. (Stavba slovenske šole). Prejeli smo od slavnega vodstva družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani krasno izdelani načrt naše bodoče šole. Napravil ga je znani strokovnjak v šolskih stavbah gospod Jaromir Hanuš, mestni inženir v Ljubljani. Šolsko poslopje bo 25 metrov dolgo in pa 17 metrov široko in ima eno nadstropje. Po štirih kamnenih stopnicah stopimo v pritličje, v katerem se nahajajo štiri sobe, kojih je vsaka dolga blizu 10 metrov, za štiri razrede. Po kamnenih stopnicah pridemo v nadstropje, v katerem najdemo še eno veliko šolsko sobo, namenjeno za otroški vrtec, dalje majhno kapelico in pa šest majhnih sobic za šest šolskih sester, kočno še skupno jedilnico, kuhinjo in shrambo. Prostor, na katerem se bo šola zidala, je na jako lepem mestu, šolsko poslopje bo tako postavljeno, da gleda pročelje proti vzhodu. Velika njiva, ki je lastnina družbe sv. Cirila in Metoda, in ki se razprostira od stavbenega prostora proti zahodu, se bo sčasoma spremenila v prekrasen vrt. Ni čuditi se, da so naši kmetje silno navdušeni za novo šolo in komaj čakajo, da bi jo že skoraj imeli. Vrli naši posestniki so potem, ko je bil že ves kamen dovožen, še navozili 120 kubičnih metrov finega peska in so podarili blizu 60 dēbel lesa. Lesa so nam obljubili tudi rodoljubi iz Št. Jurija in Striholca v Važenberški občini. Naj bodi vsem presrečna hvala izrečena! Kupili smo dozaj lesa že za 400 gld., ki je deloma že obrezan in se še obrezuje v gozdu. Po končani setvi pa bodo ga naši pridni kmetje zvozili na stavbeni prostor. Napravili smo že tudi studenec in sicer 15 metrov daleč nazaj od bodočega šolskega poslopja. Skopal in vredil nam je studenec po celi Podjurski dolini znani vodnjakar Florijan Karner p. d. Zec iz Rude in sicer tako dobro in po tako nizki ceni, da ga vsem podjurskim Slovincem najtopleje priporočamo. Napravili smo tudi dve jami za apno, kateri merite 100 kubičnih metrov. Apno ravno te dni žgejo kmetje v Št. Lipšu, na velikonočni torek bodo ga pa naši kmetje začeli voziti. Tako je zdaj, ker smo tudi od Velikovške mestne občine za stavbo že dovoljenje dobili, vse pripravljeno za pričetek preimenočnega dela, slovenske šole v Velikovcu, koja pomeni našo versko in narodno vstajenje.

Iz Ljubljane. (Družbi sv. Cirila in Metoda) so od 1. sušca do 15. sušca t. l. darovali: Sl. posojilnica v Marenbergu 20 kron; g. Antonija Esih 2 krone; vč. g. P. Alfons Svet, kapelan v Ptuj, 1 krono 80 bel. in g. Rozika Esih 20 bel.

— (Za slovensko šolo šolskih sester v Velikovcu) so v tem času darovali: Sl. hranilno in posojilno društvo v Celovcu po preč. g. ravnatelju župniku J. Wieser-ju 100 kron; sl. podružnica za Tolsti Vrh in okolico po g. D. Kotniku 12 gld. 94 kr., nabrane dne 25. svečana t. l.; vč. g. Jožef Laznik, župnik v Polhovem Gradcu 15 kron, ki jih je darovala četvorica vč. gg. duhovnikov, katerim je pri sreč. versko-narodna šola; vč. g. J. Virant, župnik v Mokronogu, 11 kron, ki jih je zložila vesela družba; g. Apolonija Grajcar 8 kron, ki jih je nabrala v veselem domačem krogu v Vodich. — Z geslom: „Pobegni skoro dan grozán, — Ko bil je v grudo pokopan — Slovenski Korotán!“ nam je poslal č. g. P. Gregore, kapelan v Trbovljah, 78 kron, nabranih v tamošnji dolini. Darovali so: Preč. g. Peter Erjavec, župnik in duhovni svetnik, čč. gg. kapelana Ant. Vetrnik in P. Gregore, g. župan Ferdo Roš po 10 kron; g. obč. odbornik F. Polak 4 krone; gg. A. Volaršek, obč. svetnik, F. Kalan, obč. svetnik, A. Pintar, obč. odbornik, A. Gradišnik, učitelj, L. Šah, učitelj, J. Moll, trgovec, J. Torte, trgovec, J. Goropevšek, krčmar, J. Holeček, žel. uradnik po 2 kroni; gg. J. Sorčan, nadučitelj, Š. Močnik, črevljar, J. Urbajs, kmet po 1 krono; gospa Ana Dimnik 6 kron; g. Terezija Polak 2 kroni; g. Roza Plavšek 1 krono; gđe. Matilda Irgl, Justina Pust, Ursula Franković in gospa Marija Alešovec po 1 krono. Slavno uradništvo „Slovenca“ nam je izročilo 233 kron, ki so jih darovali: Preč. g. Matija Erjavec, dekan v Vipavi, vč. gg. J. Skvarca, župnik v Budanjah, M. Arko, župnik v Sturijah, V. Klobus, kurat na Slapu, K. Tekster, kurat na Colu, J. Mikš, župnik na Planini po 5 kron; zlatomašnik in duhovni svetnik J. Nakus 10 kron; kapelan Fr. Rajčević 5 kron; Neimenovan 6 kron; 5 vč. gg. župnikov iz Črnege grabna 10 kron; vč. g. Valentin Aljancič, župnik na Dobravi pri Kropi, 10 kron; čč. gg. Ljubljanski bogoslovci namesto venca na grob umrlega tovariša g. Medica 54 kron; g. Lovro Aljancič star. v Bistrici pri Trziču, namesto venca na grob nepozabnih vnučkov 10 kron; č. rod-bina Pogačnikova na Dobravi pri Kropi namesto venca na grob ljubih otrok 10 kron; „veseli prijatelji, zbrani v Konjski kapelaniji“ 12 kron; vč. g. župnik Fr. Jare na Mirni 10 kron; vesela družba v župnišću na Slivnici pri Mariboru 29 kron; vč. g. M. Prijatelj, župnik v Strugah, namesto venca na grob nadučitelja Pavčiča 10 kron; g. M. Petrič, učitelj v Strugah, v isti namen 6 kron; po vč. g. župniku K. Miklavčiču gostje zbrani 24. jan. t. l. pri Klemšinu pri sv. Križu pri Litiji 11 kron, in sicer gg. A. K., F. M., K. M. po 2 kroni; gg. M. B., A. Š., P. K. in gđe. G. G., M. M. po 1 krono; o priliki podružnične veselice v Cerknici so darovali: Preč. g. Fr. Kunstelj, dekan, č. g. Fr. Pešec, kapelan, č. g. A. Lavrenčič, kapelan po 2 kroni; č. g. Fr. Kušar, kurat v Begunjah, 1 krono; gg. A. Bonač iz Begunj, J. Justin, c. kr. kancelist, J. Porent, J. Petrovič iz Dolenje vasi, M. Mržlikar po 1 krono; in gđe. J. Kunstelj 2 kroni. — Iskreno se zahvaljujemo vsem blagim darovateljem. Naj bi lepa vrsta danes imenovanih domoljubkin in domoljubov nagnila slehernega zavednega Slovence, da daruje skromen dar za slovensko šolo družbe sv. Cirila in Metoda v Velikovcu. Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

Iz Gorenjskega. (Kranjski gimnazij.) Latinske šole v Kranju so prav dobro obiskane. Še le lansko jezen so odprli prva dva razreda, pa

štejeta že pol drugi sto učencev. Letos bodo začeli zidati novo, lepo poslopje za latinske šole in sicer tik „zvezde“. Ta hiša bo ponos in čast cele Gorenjske. Prihodno jesen odpreta se 3. in 4. razred. Stanovanja za dijake so v Kranju prav dober kup. Za hrano in stanovanje se plača v Celovcu 15 do 20 gld., v Kranju pa 8 do 12 gld. Imamo pa v Kranju tudi dijaško kuhinjo, kjer dobijo revni in pridni dijaki vsaj opoldne zastoj jesti. Potem plačajo za stanovanje, zajutrek in večerjo kakih 6 gld. Slovenskim Korošcem bi bilo tedaj svetovati, naj svoje sinove v Kranj študirajo. Še eno prednost imajo latinske šole v Kranju: za slovenskega dečka, ki pride iz kmetov v prvo šolo v Celovec in še ne zna prav dobro nemško, je iz začetka težavno, ko se mora vseh predmetov učiti po nemško; v Kranju se pa uči v obeh jezikih, nekatere reči po nemško, druge pa po slovensko; tako da se dečki veliko lažje učijo. Šeasoma pa se vender nemščine popolnoma naučijo, tako da znajo oba jezika prav dobro. V Celovcu se pa slovensčina tako nazaj poriva, da jo nekateri skoraj pozabijo. Znano je tudi, da je Kranj prav zdravo mesto; tukaj imamo frišen planinski zrak, zato so ljudje zdravi in močni. Železnica stane od Trbiža do Kranja 81 kr. Iz Podjunske doline je pa lepa cesta čez Jezerski vrh. Tudi Rožani imajo dobro zvezo čez Ljubelj ali pa na Javornik. Št. Jakobska šola naj pošilja svoje dijake v Kranj, tukaj bodo ložej izhajali, ker so vajeni slovenskega pouka. Jezerčani že zdaj v Kranju študirajo. Čeravno je pri Jezeru le enorazredna šola, pa vender se dečki toliko izučijo, da so godni za prvo latinsko šolo v Kranju. Iz tega se dá sklepati, da je ali Jezerski učitelj zelo pridn, ali pa da profesorji v Kranju niso preveč ojstri.

Politični pregled.

V državnem zboru je dr. Lueger hudo prijel ministra Plenerja, ministra Madejskega, poslanca Mengerja in Stalitzja, Tržaške iredentovce, Rotšilda in sploh Jude. Češki poslanec Eim se je med drugim potegnil za ravnopravnost Slovencev na Koroškem in Primorskem. Rusin Romančuk se je norčeval iz Celjskih Nemcev, ki so na tako slabih nogah, da se bojijo en par slovenskih razredov. Schlesinger je govoril zoper Jude in zoper denarnega ministra Plenerja. Biankini je napadal cesarskega namestnika v Dalmaciji. — Prvi minister knez Windischgrätz je poslance tolažil, da bo še v tem zasedanju izdelana presnova volilnega reda. — V Gradcu so hoteli Bizmarka pozdraviti v imenu mestnega zbora in njemu na čast zasaditi hrast, ki bi se imenoval „Bizmarkov hrast“, in še več takih komedij. Vlada jim je pa to slavje prepovedala. Zbog tega so nemško-narodni poslanci v državnem zboru ropotali, pa niso nič opravili. — Prišel je na vrsto tudi koroški dolg za Dravo. Ghon je podpiral prošnjo dežele, da bo dolg še le leta 1907. plačevati začela. To se je tudi sprejelo. Nadalje je minister Plener obljubil, da se bo s koroškim deželnim odborom pobotal tudi zastran dolga za zemljiško odvezo v tem smislu, da se deželi dovoli več časa, to je, več letnih obrokov za plačevanje tega dolga. — Katoliški stranki se rado očita, da je sovražnica učiteljev. Gorenjeavstrijski deželni zbor, kjer ima katoliška stranka večino, je pa letos dovolil 6000 gld. podpore za oženjene učitelje, ki imajo po več otrok, pa bolj pičlo plačo. — Pri občinskih volitvah v Solnogradu je tudi letos zmagala krščanska stranka. — Za piruhe podamo našim bralcem veselo novico iz Dunaja, da je pri občinskih volitvah pridobila krščanska stranka 19 novih sedežev, tako da bo v Dunajskem mestnem zboru zanjprej 64 krščanskih odborikov nasproti stalo 74 liberalcem. Poslednji se bodo komaj eno leto še obdržali na krmilu; čez leto obsorej bodo spet volitve in krščanska stranka si gotovo pridobi toliko novih sedežev, da bo imela večino. Takrat dobi Dunaj krščanskega moža (dr. Luegerja, če bo še živel) za župana, in to bo lep zgled za celo Avstrijo. Če se v velikem Dunaju, ki šteje več ko eh milijon prebivalcev, ljudje ne sramujejo, kristjani biti in krščansko voliti, potem se tudi v malih mestih ne bodo več sramovali svojega krščanskega imena. Naj torej koroški liberalci še toliko divjajo, besnijo in okoli sebe grizejo, vse jim nič ne pomaga: Nemci dajejo liberalcem slovó, oni ne marajo več za liberalne nauke; kar se pa med Nemci godi, to radi posnemajo Slovenci. Če smo morali od Nemcev prejemati slabe liberalne nauke, ker vse za nemškim zgledom drvi, zakaj bi zdaj od Nemcev ne vzeli dobrih naukov? To se bo gotovo zgodilo, naši liberalni nemškutarčki tega ne ubranijo. Zato pa pravimo, da je njih čas minul; kaj jim pomaga kaka zmagala pri občinskih volitvah na kmetih, kaj jim pomagajo Zabnice in Žihpolje in Svetna ves, če pa zgubljajo velika mesta? Avstrijski ná-

rodi ne gledajo na Žihpolje ali pa na Svetno ves, ampak oni gledajo na veliki Dunaj, cesarsko mesto, kjer živi vsa višja gospóda; po zgledu Dunaja se ravnaajo druga mesta, in ker je Dunaj postal krščanski, imamo upanje, da postanejo krščanske tudi druga večja mesta. Prvi je Dunajski zgled posnel Solnograd, za njim prideta Linec in Steyr, in potem njih zmirom več.

V Belgiji spet delavci razgrajajo. Prišlo je celó do boja z orožniki, ter je bilo ranjenih 8 delavcev in nekaj orožnikov. — Ustaja je na španjskem otoku „Kuba“ v Ameriki. V prvih bitkah so bili španjski vojaki tepeni. Španjci so zdaj tje poslali štiri vojne ladje z mnogimi vojaki. Njih poveljnik je general Martinez Campos. (Na Kubi raste dober tobak, iz katerega tudi pri nas cigare delajo, ki jih imenujemo „kuba“.) — Med Japonci in Kitajci se je bojda sklenilo premirje za 3 mesece. Japonski cesar menda iz začetka ni hotel nič slišati o miru ali pa o premirju. Ko je bil pa kitajski odposlanec od nekega Japonca ranjen (vstrelil mu je v obraz, da je šla krogla v lice, pa brez smrtne nevarnosti), bil je cesar zelo nevoljen nad tem nespametnim dejanjem in je privolil v premirje. Ukljub premirju pa se ob enem poroča, da japonski vojaki naskakujejo Formozo in druge kitajske otoke. Japonci so modri, da skušajo otoke v morju v svojo oblast dobiti, kajti tiste utegnejo obdržati brez ugovora evropskih velesil. Ko bi pa hoteli na suhem kaj kitajske zemlje porabiti in za se pridržati, tega evropski národi ne bodo dopustili, ne Rusi, ne Angleži, ne Francozi. Če hočejo namreč Evropejci v Aziji še kaj besede in veljave imeti, morajo za to skrbeti, da ne postane premočna ne Japonska, ne Kitajska.

Gospodarske stvari.

Prodajalnice ali zaloge za živinsko sol.

Po § 1. odloka finančnega ministerstva z dné 28. grudna 1894, drž. zak. šte. 244; se smejo zaloge živinske soli dovoliti le samoupravnim ali pa kmetijskim skupščinam, torej deželnim odborom, občinam, kmetijskim družbam, kmetijskim podružnicam in kmetijskim društvom. Na svoje poročstvo in svojo odgovornost smejo te skupščine prodajo živinske soli izročiti tudi komu tretjemu. Če taka skupščina (občinski zastop, kmetijsko društvo) dovoljenja prosi, da sme prirediti zalogo živinske soli, mora natančno naznaniti vse tiste občine, ktere bodo v tej zalogi živinsko sol jemale, in predstojništva teh naštetih občin morajo priložiti pisano izjavo, da bodo te občine v tej zalogi živinske soli jemale, in da župani teh občin ne bodo sami živinske soli iz c. kr. salinskih zalog naročevali, dokler bo ta krajevna zaloga obstajala. Ta olajšava je zelo pripravna; kajti zdaj kmetu ne bo treba vse živinske soli, ki jo čez leto potrebuje, na enkrat naročiti in plačati, ampak v domači zalogi jo dobi, kedar hoče, tudi v manjših merah. Naj bi se torej naše občine potrudile za take zaloge, če že ne vsaka za se, pa vsaj po dve ali tri skupaj. Prodajalcu smejo občine seveda nekaj plačati za njegov trud.

Novičar.

Na Koroškem. Šesti redni letni občni zbor „katoliško-političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem“ vršil se bode v četrtek dné 9. velikega travna t. l. v Celovcu v dvorani hôtela „pri Sandwirthu“ po običajnem dnevnem redu. Po zborovanju vršila se bode prosta zabava. Vspored razpravam naznanimo v prihodnji številki. Ako hoče kak ud pri občnem zboru kaj posebnega nasvetovati, mora po § 8. društvenih pravil svoj nasvet ali predlog 14 dni poprej pismeno naznaniti društvenemu odboru, ki ima določiti, ali se predlog postavi na dnevni red ali ne. — Pri občinski volitvi v Libučah je zmagala slovensko-katoliška stranka. Živeli vrli Libučani! — Letošnja zima je bila žalostna za sadno drevje. Zajci so obglodali skoro vsa mlada drevca, tudi taka, ki so bila s slamo obvita, kajti zajci so najprej slamo pregrizli, potem pa se skorje lotili. Le tisti divjaki, ki so bili jeseni pomazani z ilovico, pomešano z volovskim žolčem, ostali so nepoškodovani. Tudi miši so ukončale mnogo mladega drevja, ker zemlja ni zamrznila, in so svobodno rile po njej ter grizle korenine. Zima je ugonobila tudi mnogo divjačine; pravijo, da je samo v gozdih, ki jih ima nadvojvoda Ferdinand na Koroškem, poginilo okoli 200 jelenov. — Ustrelil se je bivši nadgozdar Martin v Trbižu. — Dné 1. mal. travna ste se odprli novi pošti, v Vetrinjah in v Kotmari vesi. — V Brezju pri Grebinju je 71 leten berač padel v prepad in se ubil. — Pogorel je Rab v Lasji vesi pri Št. Tomažu. — Pri Luznici v Kanalski dolini je padel posestnik Anton Janah šest metrov globoko in se močno poškodoval.

Na Kranjskem. Wolfovega slovarja je izišel 18. snopič. — Nove posojilnice so ustanovili v Št. Petru na Krasu ter na Blokah pri Ložu. — Ljubljanski škofijski list bo odslej izhajal v slovenskem jeziku. — Ljubljansko barje je vse pod vodo, tudi v Planini so imeli povodenj.

Na Štajerskem. Celjska „Domovina“ obzaluje v lepem članku, da se Slovenci premalo brigajo za povzdigo obrtnosti in kupčije, da le manj nadarjene sinove za te posle izbirajo, ter da nas vsled tega povsod tujei nadkriljujejo in se med nami obogatijo z obrtnimi podjetji in veliko trgovino, Slovenci smo pa veseli, če nas vzamejo za hlapce. Ko bi mi imeli potrebne kupčijske in obrtne šole, ter bi najbolj nadarjene mladenče v te šole pošiljali, potem bi veliko obrtnijo in trgovino mi sami v roke dobili ter se obogatili. — V Celju je Savinja čez bregove stopila in napravila povodenj. — V Mariboru so v tem postu napravili dva plesa, v Ptujem pa celó maskarado na god sv. Jožefa. (Tudi v Celovcu so izvoščiki v postu plesali. Poleg tega sta se vršila dva plesa na tiho nedeljo, brez da se je od merodajne strani proti taki razuzdanosti le z mazincem mignilo.) Ob času volitev pa pravijo liberalci, da so tudi oni kristjani.

Na Primorskem. „Knjižnice za mladino“ je izišel v Gorici 3. zvezek. Obsega prav mične pesmice za otroke. — Slovenski poslanec grof Alfred Coronini je zbolel. — Goriški deželni zbor se bo menda vdrugič sklical na kratko zasedanje. — Dve hiši ste pogoreli v Orehovljah. — Mrtvega so našli obč. tajnika v Čezsoči. — Nov zvonik zidajo v Brancici, pa manjka jim denarja. — Zaprlj so nekega moža iz Sežane, ker je „hudiče izganjal“.

Po drugih deželah. Svitli cesar so postali praded, kajti princezinja Avgusta, hči cesarjeve hčere princezinje Gizele, je v Brnu porodila princa. — Ogerski kardinal Schlauch je podaril 150.000 gld. za ustanovo katoliških latinskih šol. — Dné 8. vel. travna podá se več romarjev iz Trsata v Loreto. — V Weselu na Nemškem se je užgala in v zrak zletela z dinamitom naložena barka. 25 ljudij je konec storilo, več hiš se je podrla zavolj strašnega poka. — Hud vihar je bil na morju blizu Maroke. Okoli 140 bark se je potopilo. — Bukvarna Freytag in Berndt na Dunaju je izdala zanimivo in koristno knjigo „Münzenkunde“, v kateri so naslikani denarji vseh držav, ob enem pa tudi preračunjeni na našo veljavo. Za trgovce bo knjiga dobro došla. — Povodnji so zadnje dni imeli ali še imajo na Ogerskem, Hrvatskem, Moravskem, Češkem, v Šleziji in še drugodi.

Raznoterosti.

Od neke mlade gospoje (dame), ki je menda velika prijateljica kave, dobil je urednik časnika „Neues Wiener Journal“, kakor v neki številki svojega lista sam pripoveduje, lepo vezljan namizni prtíč, ki se pogrinja, kedar se kava toči. V prtíču so uvezljane besede:

„Če dobre kave si želiš na žlico,
Kathreinerjeve vzemi polovico.“

Ta gospica mora biti velika prijateljica Kathreinerjeve kave, da je začela o njej celó pesmi skladati. Naše bralke pa, ki gotovo tudi ne sovražijo kave, naj si te vrstice zapomnijo in naj poskusijo, ali je kava res tako dobra, če se jej polovica Kathreinerjeve primeša.

Družba sv. Mohorja.

Radostnim srcem naznanjamo novico, da je družbi sv. Mohorja se letos nabralo, kolikor je zdaj znati, **krog 71 tisoč udov.** To je zopet sprelep napredek proti lanskemu letu; posebno nas veseli, da smo tudi na Koroškem zdatno napredovali. Za krasni vspeh se poleg božjega blagoslova zahvaljamo dobrosrčnemu, za pouk dovtetnemu slovenskemu ljudstvu, pa njega gorečim gg. duhovnikom in zlasti gg. poverjenikom. Gani! nas je slišati, kako so mnogi gospodje nedeljo za nedeljo z lece, o priložnostih pa tudi osebno gorko priporočevali družbo in vabili k pristopu, a marsikteri izmed njih so celo iz svojega žepa založili udnino takim udom, kteri so bili volje pristopiti, pa niso imeli s čim plačati. To je zlasti letos tem večjega pomena za Mohorjevo družbo, ker ljudje zavoljo obilnega snega in zametov v goratih krajih dostikrat niti v cerkev niso mogli, še manj pa na trg, da bi bilo kaj skupila — in denarja za udnino, ki jo bodo pozneje povrnil gg. posojevalcem. Ko ne bi bili naši poverjeniki tako požrtvovalni in vneti rodoljubje, naša družba bi davno ne štela toliko udov, da se z njih številom Slovenci res proslavljamo pred vsem ustanjnim svetom. Bodi za to vnovič hvala Bogu, zahvala vsem družbinim podpornikom in udom!

Duhovniške zadeve v Krškej škofiji.

Veleč. g. Ferdinand Wappis, mestni župnik v Celovcu, je postal stolni kanonik. — Umrli je č. g. Jožef Rakeb, župnik v Št. Danijelu, 62 let star. N. v m. p. — Glavna mestna fara v Celovcu je razpisana do 14. vel. travna. Fara Sörg je razpisana do 7. vel. travna.

Zahvala.

Podpisano vodstvo si usoja v svojem ter v v imenu izročene mu šolske mladine in njih voditeljev tem potom slavnj družbi sv. Cirila in Metoda za brezplačno podeljene začetnice in zvezke najiskrenejšo zahvalo izreči. Med iste šole, kojim je nujne pomoči potreba, sme se pač ta učilnica v prvej vrsti prištevati.

Šolsko vodstvo pri sv. Jerneju nad Muto, dné 28. marca 1895.

Ivan Adamič, učitelj-voditelj.

Vabilo

k

občnemu zboru

hranilnice in posojilnice v Šmihelu nad Pliberkom dné 15. mal. travna 1895 (t. j. velikonočni pondeljek) ob 3. uri popoldne v uradni sobi.

Dnevni red:

1. Poročilo o letnem računu.
2. Odobrenje letnega računa.
3. Posvetovanje o čistem dobičku.
4. Razni nasveti in predlogi.

Ako bi k temu občnemu zboru ne prišlo zadostno število udov, se bo vršil drugi občni zbor ravno ta dan ob 4. uri popoldne, z istim dnevnim redom.

Odbor.

Naznani.

Hranilnica in posojilnica na Suhi bo imela svoj letni občni zbor

na velikonočni pondeljek ob 3½ uri popoldne v uradni pisarni s sledečim vsporedom:

1. Volitev odbora.
2. Računsko poročilo.
3. Posamezni nasveti.

Prijazno vabi vse zadržnike odbor.

Loterijske srečke od 6. mal. travna.

Dunaj	86	31	12	10	40
Gradec	56	86	42	73	53

Tržne cene v Celovcu.

Ime blaga	na birne		na hektolitru	
	gld.	kr.	gld.	kr.
pšenica	4	50	5	65
rž	3	70	4	65
ječmen	3	60	4	50
oves	2	50	3	15
hejda	3	50	4	40
turšica (sirk)	3	90	4	90
pšeno	6	80	8	50
fižol	—	—	—	—
repica (krompir)	1	15	1	86
deteljno seme	—	—	—	—
grah	—	—	—	—

Sladko seno je po 2 gld. 60 kr. do 2 gld. 90 kr. kisto 1 gld. 50 kr. do 2 gld. 30 kr., slama po 1 gld. 60 kr. meterski cent (100 kil). Frišen špeh je po 60 do 70 kr. kila, maslo in puter po 96 do 100 kr. — Pitane vole plačujejo mesarji po 35 do 37 gld. stari cent.

Alleluja.

Lahki „Velikonočni napevi“ za mešan zbor (4 velikonočne pesmi, Regina coeli in Te Deum) zložil Ign. Mladnik. Op. 22. Cena 63 kr. Dobe se pri skladatelju v Novomestu na Dolenjskem. Kranjsko.

OVES

(„Willkomm“).

Ta težki oves obrodi v vsaki zemlji, je najbolj rodovit in najprej dozori. Zraste visoko in daje prav dobro slamo za krmo, na njivi pa se ne vleže. Ker se ta oves na redko seje, zadostuje 50 kil za eno oralo. — Podpisano oskrbnništvo pošilja 25 kil za 5 gld., 50 kil za 9 gld. 50 kr., 100 kil za 18 gld. z vrečo vred. Uzorce po 5 kil pošilja s pošto franko proti 1 gld. 70 kr. predplačila.

Oskrbništvo graščine Golič pri Konjicah (Gonobitz), Štajersko.

Tovarna za kmetijske stroje.

Kdor potrebuje kak kmetijski stroj, naj se obrne naravnost na tovarno

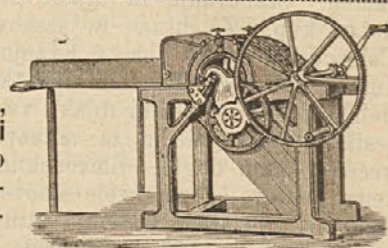
Konrada Prosch-a,

v Celovcu, Adlergasse šte. 19.

nasproti c. kr. kmetijske družbe,

kjer se dobijo najnovejše mlatilnice, slamoreznice, gepeljni in razni drugi za kmetijstvo potrebni stroji ter tudi taki **vodovodi**, ki sami vodo gonijo iz globoko ležečih studencev na zemljišča, kterim vode primanjkuje. (Glej podobno na levi strani.)

Cenike pošilja zastoj.

Franc Sadnikar,

trgovec z železjem v Celovcu

(Burgasse šte. 7)

priporoča po najnižjih cenah grobne križe, trpežno pozlačene, v raznih velikostih. Raznovrstno železo, kovane šinje za kola, podvozi, puše za kola, žlajfe, coklje, sploh železo razne debelosti in širskosti za vsako potrebo. Lopate, krampe, motike, sekire, capine. Žage z najboljšega jekla. Pile za žage, razna orodja za hišo in rokodelce. Kovanja za okna in vrata. Kovane in čevčnaste žeblice. Raznovrstna kuhinjska posoda z vlitiga in kovanega železa. Strelovode (Blitzableiter) v ognju pozlačene. — K seči ali košnji in žetvi priporočam sloveče bistrisrke kose in srpe ter prave bergamaške kamne (osle) za brušenje taistih.

Na željo razpošiljam od križev tudi cenike in obrise poštnine prosto vsakemu, kdor se zanje oglasi.

Pristna Ölz-ova kava

je od dné do dné bolj priljubljena, ker stori kavo zdravo, okusno, tečno in redilno.

Dobi se v vseh prodajalnicah za tržaško blago.

Najnovejše mode

slamnike

prav lepo štafirane, za ženske in moške, v veliki izbiri in prav dober kup, kakor tudi raznovrstno perilo, igrače, košare ali canje in druge drobnine priporoča

Marija Possod

v Celovcu, Burgasse št. 2.

(Nasproti železnarja Franc Sadnikar-ja.)

ANTIKOHOL je edini, gotovo pomagajoči pomoček zoper še tako trdovratno pijančljivost; nema duha, torej se bolniku lahko brez njegove vednosti daje. Zdravilo je neškodljivo in čini najboljši uspeh. Zahvalna pisma ozdravljenih so na razpolaganje. Ena škatljica stane 3 gld., dvojna za zastarane bolezni 5 gld. Ako se denar naprej pošlje, plačamo mi stroške na pošti, ko zdravilo odpošljemo. Pristno zdravilo se dobi le: **Salvator-Apotheke, Gross-Beeskerek, Ungarn.**

Brinjevec!

Podpisani priporoča pravi **natorni brinjevec** liter po gld. 1.20, poštni zaboj 3 litre franko za gld. 4.20.

Med, garantiran pitanec,

kilo po 52 kr., 5 kil po pošti franko za gld. 3.25 proti poštnemu povzetju pošilja

Egidij Jeglič,

trgovec in čebelar v Selu, pošta Lesce-Bled na Kranjskem.

PETER MERLIN

„pri zlati krogli“

stara trgovska hiša za tržaško blago in železnino v Celovcu, Kosarnske ulice,

priporoča svojo veliko zalogo najboljših kave, sladkorja, petroleja itd. Prodaja tudi dobra vina, rum in druge žgane pijače, barve, izvrstno moko in južno sadje. Nadalje prodaja vsakovrstno orodje in posodo iz železa, pleha, bakra, čina itd. Za poštenost blagá se jamči; cene so nizke.

Seme

domače detelje ali lucerne

(nemške ali večne detelje)

dobi se **garantirano čisto brez predenice** po najnižji ceni pri

Ivanu Majdiču v Kranji.

Ondi je tudi glavna zaloga kot najbolj priznanega **dovskega mavca (gipsa)**, ki je v Celovcu pri gosp. **L. Apoldu** v zalogi.

Tudi se drugi kranjski pridelki kakor **kaša, hruševa moka, sladko laneno olje** itd. po prav nizkih cenah dobé.

Zastop v Celovcu: g. **Aichwalder** in **Olbert.**

„ v Beljaku: g. **C. Eiselsberg.**

Kupčija z barvami.

P. n. občinstvu uljudno naznanjam, da poleg svoje slikarske obrti kupujem tudi z barvami ter prodajam drobno zmlete oljnate in suhe barve, tudi firnež, lak, bronovino, čopiče in karbolinej. Vse dober kup. Tudi prodajam fladrasti in mrameljnat papir za slikanje po tovarniških cenah.

Filip Redl,

slikar v Velikovecu, Schwanengasse 86.

Laneno-oljnati

firnež

najbolje vrste prodaja

Adolf Hauptmann,

tovarna firneža v Ljubljani.

Razpošilja na zahtevanje brezplačno in franko svoj ilustrovani cenilnik oljnatih barv, firnežev, lakov, suhih kemičnih in mineralnih barv, düsseldorfskih oljnatih in akvarelnih barv za umetnike, barv za fotografe, email, majolika- in lazurnih barv, potrebščin za oljnato in akvarelno slikanje, čopičev, tint, kakor tudi še mnogo drugih predmetov za obrtnijo, šole in domačo rabo.

Pijančljivost

se lahko ozdravi z antibetinom, kakor mnoge skušnje pričajo. — Mnogo zahvalnih pisem lahko vsakemu pokažemo in zastoj pošljemo v pregle. — Zdravilo nema duha, torej se pijancu lahko daje tudi brez njegove vednosti. — Ena doza stane 2 gld. 20 kr.; dvojna za bolj zastarane bolezni 4 gld. 40 kr. Poštnino plačamo tukaj, ako se denar naprej na nas pošlje. Prodaja: **Adler-Apotheke, Lugos, Banat Nr. 721.** — Glavna zaloga v c. k. vojaški lekarni na Dunaju I. trg sv. Štefana.